

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Štěpánka Janíková

Úniky na cle při dovozu zboží

Bakalářská práce

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Úniky na cle při dovozu zboží vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 11. 4. 2019

Štěpánka Janíková

Ráda bych touto cestou poděkovala panu JUDr. Pavlu Matouškovi za odborné vedení, cenné rady a ochotu při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod	5
1. Vymezení základních pojmů	6
1.1 Clo	6
1.1.1 Historický vývoj cla	7
1.1.2 Funkce cla	10
1.1.3 Druhy cel	11
1.2 Celní (obchodní) politika	12
1.2.1 Nástroje celní (obchodní) politiky	12
1.3 Zboží	13
1.4 Zahraniční obchod	14
1.5 Celní území	15
1.6 Vybírané daně při dovozu a vývozu zboží	15
2. Právní předpisy	17
3. Úniky na cle při dovozu zboží	21
3.1 Nezákonný dovoz	21
3.2 Uvedení nepravdivých údajů	23
3.3 Zařazení zboží pod nesprávnou nomenklaturu	24
3.4 Padělání	25
4. Sankce	27
4.1 Přestupky	27
4.2 Trestné činy	28
Závěr	31
Seznam použitých zdrojů	34
Abstrakt	37

Úvod

Mezinárodní obchod – stále více se rozvíjející a prohlubující oblast spolupráce mezi jednotlivými státy. Tím pádem je to i oblast, která je stále více právně sledována a regulována. I přesto se zde samozřejmě setkáváme s problematikou obcházení právních předpisů například za účelem vyššího výdělku či vyhýbání se povinným platbám. Jednou z povinných plateb, které jsou v rámci těchto obchodů stanoveny, je clo, jemuž bych se ráda věnovala právě v této bakalářské práci.

V první kapitole se zaměřuji na vysvětlení několika základních pojmů a termínů, které se prolínají celou bakalářskou prací a jejich vysvětlení a následné pochopení je nezbytné pro vstřebání dalších informací v následujících kapitolách. Prvně si objasníme stěžejní pojem cla, vymezíme si jeho základní funkce a druhy. A v neposlední řadě se také podíváme na historické souvislosti používání této specifické platby a stručné vymezení vývoje právní úpravy, jejíž současné podobě se bude věnovat následující kapitola.

Druhá kapitola tedy nabídne demonstrativní výčet nejdůležitějších právních předpisů, které se dané problematice věnují jak na vnitrostátní a konstitutivní, tak mezinárodní úrovni. Důležité je zde určitě zmínit, jak funguje provázanost národní úpravy a právní úpravou Evropské Unie.

Dále už se budeme věnovat jednotlivým únikům na cle, a to konkrétně při dovozu zboží. Podrobněji specifikujeme pojem „podloudnictví“ jakožto nezákonný dovoz, zároveň i úniky, které spočívají v nesprávném uvedení údajů daného zboží, jako je například druh, váha, cena nebo původ zboží. Další problém potom představuje nesprávné zařazení pod příslušnou celní nomenklaturu, kterému se bude taktéž věnovat jedna z podkapitol. Neopomeneme ani padělání, zejména celních dokladů, ale také konkrétního dovážené zboží.

Poslední kapitola nám potom představí jednotlivé sankce. Zaměříme se jak na celní přestupky upravené celním zákonem, tak i na závažnější trestné činy v této oblasti, jejichž výčet nalezneme v trestním zákoníku.

V závěru bych se ráda zamyslela nad možnými řešeními této problematiky a zhodnocení celkové situace na poli mezinárodního obchodu.

Pro zpracování tohoto tématu jsem využívala metody explanace, analogie, analýzy, syntézy a indukce.

1. Vymezení základních pojmů

1.1 Clo

Definice cla jako taková je v podstatě velmi jednoduchá, pokud máme alespoň malé povědomí o tom, čím se celní politika zabývá. Každopádně v právních předpisech, které s celnictvím souvisí, a které zmiňuji v následující kapitole, se jasné vymezení tohoto pojmu nevyskytuje. Pokud ale budeme hledat v jiných oblastech literatury, například v encyklopediích nebo odborných slovnících, budeme úspěšnější.

O jedno z nejstarších vymezení tohoto pojmu se snaží už Ottův slovník naučný, který říká „*Clo jest dávka vybíraná ze zboží při jeho dopravě. Dlužno je přesně rozeznávati od myta, jež se nevybírání ze zboží, nýbrž z prostředku dopravního za tím účelem, aby jím uhrazen byl náklad, vynaložený na zřízení dopravního spojení.*“¹

S další definicí se můžeme setkat například u pana profesora Milana Bakeše nebo v Právnickém slovníku a v mnoha dalších zdrojích.²

Pokud spojíme zmiňované definice a společné znaky, které jsou pro clo typické, dostaneme společensky, a hlavně právně uznávanou definici – „*Clo je právními předpisy stanovená peněžní platba neekvivalentního charakteru, jež plyne do veřejného rozpočtu s přesně určenou výší sazby. Tato platba je vybírána v souvislosti s přechodem zboží přes státní hranici od fyzických nebo právnických osob, které zboží dovážejí nebo vyvážejí nebo pro které je toto zboží dováženo nebo vyváženo.*“³

Zároveň tato definice říká, jaké předpoklady jsou nutné, abychom o cle vůbec mohli mluvit. Jedním z těchto předpokladů je existence nějakého zboží, jehož vymezení nalezneme níže. Dále státu a státních hranic, přičemž lepší označení v tomto případě tvoří pojem celní hranice, protože tyto pomyslné mezníky se nemusí automaticky shodovat. A v neposlední řadě zde nacházíme předpoklad peněz, o čemž by se dalo také polemizovat hlavně v souvislosti s historickými východisky vzniku obchodování obecně, jak se rovněž dozvíme v následujících kapitolách.⁴

¹ Ottův slovník naučný, 5. díl, vydavatel a nakladatel J. Otto, Praha, 1892.

² KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012. s.10.

³ Vlastní poznámky autorky z přednášky 9.5.2017 z předmětu Úvod do finančního práva.

⁴ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012. s.11.

1.1.1 Historický vývoj cla

První zmínky o cle a jakémisi mezinárodním obchodu nacházíme už v záznamech ze starověké Mezopotámie, Číny či z antického Řecka. Zároveň se v Římě setkáváme s prvními celníky vůbec, kterým se v této době říkalo publikáni a clo vybírali nejen v Římě, ale i v římských provinciích, jako byla například Palestina, Galie, Thrákie či Dacie. Obecně se dá říci, že už v této době nebyla profese celníka příliš oblíbená, což se v průběhu historie nikterak nezměnilo.⁵ Každopádně co se týče způsobu stanovení celních sazeb v římské říši, bylo velmi moderní. Výše se řídila cenou zboží, sazby byly procentuální a byly stanoveny v rozmezí od 2,5 až do 12 %.⁶

Zároveň je potřeba říci, že clo bylo v této době vybíráno především za účelem fiskální funkce, aby co nejvíce naplnilo panovníkovu pokladnu a bylo uvaleno na zboží jako dnes. Vedle cla bylo vybíráno také mýto, kterému podléhaly dopravní prostředky, koně nebo vozy a zároveň sloužilo jako jakási daň či náhrada za využití cest, mostů a řek obchodníky.⁷ Samozřejmě je nutné si uvědomit, že peníze jako takové neexistovaly vždy, a proto se zpočátku clo vybíralo v naturální formě a až s ražením prvních mincí se přešlo na formu peněžní.

Co se týče území České republiky, stejně jako dnes, i tehdy těžila ze své strategické polohy jakožto průsečíku všech nejdůležitějších obchodních tras. Mezi zřejmě nejznámější v té době patřila bezpochyby Jantarová stezka, která se táhla od ústí řeky Visly, kde se nacházela jantarová ložiska, přes Moravu do oblasti Vídně až ke Středozevnímu moři. Mezi další významné stezky můžeme určitě zařadit stezku Solnou, Zlatou, Slezskou, Kladskou nebo Vlárskou, která spojovala Uherské Hradiště a Bratislavu.⁸

V období raného starověku se na našem území vytváří i první celnice, z nichž jedna z nejstarších se nacházela v Týnském dvoře v Praze, kam se vozila především sůl, šperky, drahé látky, koření aj. Nejčastějším zbožím vyváženým naopak z Čech byly kožešiny, slad, chmel, med a další. Zároveň se začala budovat jakási organizace celnic obecně na celém území, kdy byl vstup do země možný pouze zemskými branami, které byly většinou zřizovány na pomezích hradech, z nichž nejvýznamnější můžeme uvést hrad domažlický, litoměřický,

⁵ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012. s. 14 – 15.

⁶ MATOUŠEK, Pavel, SABELOVÁ Lenka. *Clo*. Praha: ASPI, 2007. s. 4.

⁷ MAINUŠ, František, JANÁK, Jan. *Historie celnictví v ČSSR*. 1. vydání. Praha: Naše vojsko, 1977, s. 9.

⁸ KVĚT, Radan. *Duše krajiny: staré stezky v proměnách věků*. Praha: Academia, 2003, s. 17.

děčínský či mělnický. Celníci, kteří zde působili, měli kromě výběru cla také povinnost ochrany země.⁹

Jedná se také o období, ze kterého pochází nejstarší dochovaný dokument z oblasti celnictví, a to tzv. „reffelstettenský celní řád“, který byl vydán v roce 903-904 franckým králem Ludvíkem IV. Tento řád se zaměřoval především na úpravu obchodování se Sámovou říší a později i s říší Velkomoravskou.¹⁰ Mezi další prameny patří například i zakládací listina břevnovského kláštera, jež je dílem Boleslava II. z roku 993, a která jako první dokument uvádí seznam celníků v Čechách. Další akty, které byly vydávány později v období 12.-15. století, jsou vždy spojeny se jménem konkrétního panovníka a jednalo se většinou o akty přiznávající určitá privilegia, osvobození, patenty či stanovující výhodnější tarify. Mezi tyto panovníky řadíme Přemysla Otakara I. i II., krále Zikmunda nebo také Vladislava Jagellonského. Až pozdější panovníci se ve svých rádech zaměřovali více na organizaci celní správy, upravovali řízení v celních věcech nebo určovali práva a povinnosti v celním styku. Mezi takové panovníky řadíme Rudolfa II. a jeho Celní řád pro Království české, ve kterém stanovil mimo jiné povinnost výlučného používání tzv. celních cest k dopravě zboží. Tento řád má pro nás význam především proto, že institut „celních cest“ se používal v celních zákonech až do roku 2004, tj. 400 let.

V období 16. a 17. století byly kvůli špatné finanční situaci Rakouské monarchie po válkách uplatňovány cla s ochrannou funkcí vnitřního trhu – tzv. protekcionistická cla, což se promítlo i do právních předpisů té doby, které především upravovaly celní tarify. Jednalo se o výraz tehdejší merkantilistické politiky, která se ale naplno rozjela až s vládou Karla VI., který celní tarify upravil tak, aby dovozní i vývozní clo chránilo domácí zboží. Tento ochranný trend se ještě více promítnul ve vládě Marie Terezie a Josefa II., kteří ale zároveň dalšími opatřeními přispěli k jakési modernizaci celnictví u nás. A to tak když postupně vytvořili a sjednotili celní území, čímž odstranili vnitřní cla v rámci celé monarchie.¹¹

S první světovou válkou přišly hlavně zákazy. V celní oblasti vyšla v platnost nařízení, která zakazovala jakékoliv obchody se Srbskem a později i s Ruskem. Jednalo se především o vyvážení zboží, které by těmto státům mohlo posloužit pro vojenské účely. Zároveň bylo zakázáno z těchto zemí dovážet, a to především luxusní zboží. Ze zemí, se kterými nebylo

⁹ Celní správa České republiky. *Prezentace Historie CS* [online]. 17. října 2015 [cit. 3. března 2019]. Dostupné na <<https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>>.

¹⁰ MALÝ, Karel, SIVÁK, Florian. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1918*. Praha: Panorama, s. 39.

¹¹ ŠRAMKOVÁ, Dana. *Celní správa v organizačním a funkčním pojetí: vybrané kapitoly*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 33.

Rakousko-Uhersko ve válečném stavu, se naopak podpořil dovoz surovin, potravin a průmyslového zboží, a to naprostým zrušením dovozních cel.

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 jsme přijali celý právní řád a správní systém celnictví po Rakousku-Uhersku. Dále se také pokračovalo v politice protekcionismu, který u některých druhů zboží měl až prohibitivní charakter, a to hlavně z důvodu poklesu hodnoty české měny.

Velmi důležitým meziválečným dokumentem byl celní zákon č. 114/1927 Sb., tzv. Martincův zákon, který je brán za jeden z nejdůležitějších právních počínů nejenom v rámci Evropy, ale na celosvětové úrovni. Poprvé jsme zde mohli nalézt definice základních pojmů, stanovení celních orgánů, zřízení celního dozoru apod.

V období druhé světové války došlo hned zkraje k vybudování zcela nové sítě celních úřadů. Samozřejmě v důsledku zabrání Sudet a vytvoření nové demarkační linie. Postupně celý systém správy cel přešel, jako všechno v období protektorátu, pod říšskou správu a dozor.¹²

Po osvobození byla celní správa opět obnovena, a to podle prvorepublikového vzoru. S tím, že s nástupem komunistického režimu, měly celní správu provádět národní výbory, což se nakonec příliš neosvědčilo a tyto pravomoci získalo ministerstvo zahraničního obchodu. Zároveň se začala budovat dvoustupňová struktura celní správy, což v praxi znamenalo, že vrcholným orgánem byla Ústřední celní správa, která byla podřazena pod ministerstvo a dozorovala na celnice, kterých bylo na území republiky 86 (Tento počet se po vytvoření krajů v roce 1960 snížil na 40.).¹³

V rámci komunistické ideologie vzniká v tomto období také nový zákon, a to zákon č. 119/1948 Sb., o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasílatelství, jímž byly zřízeny tzv. státní podniky zahraničního obchodu a bylo tak úplně vyloučeno soukromé podnikání. Tento zákon byl v roce 1953 doplněn celním zákonem č. 36/1953 Sb., který tvořil jakýsi stručný rámec pro úpravu celnictví v tehdejší Československu. Měl pouze 56 paragrafů. V roce 1974 byl tento zákon nahrazen novým, modernějším zákonem č. 44/1974 Sb., který především sjednocoval celní terminologii, v rámci které jsme našli i jednoznačnou definici zboží, kterou neobsahuje ani současný celní kodex. Na rozdíl od předešlé úpravy také dále jasně stanovoval sankce za porušení tohoto předpisu.

¹² KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012. s. 18 – 20, s. 26 – 28.

¹³ Celní správa České republiky. *Prezentace Historie CS* [online]. 17. října 2015 [cit. 5. března 2019]. Dostupné na <<https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>>.

Další změny si samozřejmě vyžádal i rok 1989. Na začátku 90. let došlo k zahájení prací na novém celním zákoně. Hlavním cílem a úkolem zákonodárců bylo zohlednit jak ekonomické, tak společenské potřeby po změně režimu a také připravit nově vzniklou Českou republiku na vstup do ES. Tudíž vytvořit zákon, který bude kompatibilní s evropskou celní úpravou. Nový zákon byl nakonec přijat až v roce 1993 (zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon), který byl platný až do přijetí nového v roce 2016 (viz kapitola 3).

Zatím posledním důležitým historickým milníkem, který se České republiky týká, byl vstup do EU v roce 2004 a s tím i související změny v oblasti organizace celnictví. Stali jsme se součástí celní unie tvořené státy EU, což znamenalo zejména zánik celních hraničních úřadů (výjimku tvoří mezinárodní letiště tzn. Praha – letiště Václava Havla). Byly zrušeny pravidelné hraniční kontroly, celní správa získala ke svým původním kompetencím další apod.¹⁴

1.1.2 Funkce cla

Clo je bráno za nejdůležitější nástroj celní politiky (viz níže – podkapitola 2.2.1.), přičemž každý stát, každá vláda tuto specifickou platbu využívá za jiným účelem. Zároveň z historického hlediska již víme, že dříve bylo clo bráno spíše jako velká část příjmů panovníka a vrchnosti, naopak v dnešní době je to spíše politický nástroj, kterým se regulují vztahy a obchody jednotlivých států mezi sebou. Funkce cla rozeznáváme v základě čtyři, alespoň jak uvádí pan doktor Miroslav Kárník. Jedná se o *funkci fiskální*, nebo také akumulární, dále *funkci obchodně politickou*, *funkci ochrany vnitřního trhu*, a někdy jsou za samostatnou skupinu brána cla s *funkcí tzv. cenotvornou*.¹⁵

Co se týče první z těchto funkcí, jedná se, jak již bylo naznačeno, o historicky nejstarší. Účelem těchto cel je hlavně naplnit požadavek příjmu státního rozpočtu. Každopádně dnes tuto funkci plní spíše sporadicky, a to primárně v rozvojových zemích, kde tvoří státní rozpočet až z jedné čtvrtiny. V rámci EU vybírané clo členskými státy tvoří tzv. vlastní tradiční zdroje rozpočtu EU a procentuálně se tento příjem pohybuje kolem 13 % (členské státy odvádí veškeré vybrané clo do rozpočtu EU a 25 % je jim později vráceno především na úhradu nákladů spojených právě s výběrem a organizací), což sice není částka zanedbatelná, ale význam pro celkový rozpočet EU je vcelku malý.¹⁶

¹⁴ Celní správa České republiky. *Prezentace Historie CS* [online]. 17. října 2015 [cit. 3. března 2019]. Dostupné na <<https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>>.

¹⁵ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012. 39 – 42.

¹⁶ KRUTÍLEK, Ondřej. *Příjmy rozpočtu EU* [online]. [cit. 5. března 2019]. Dostupné na <<https://www.euroskop.cz/8878/sekce/prijmy-rozpocetu-eu/>>.

Další funkci, kterou clo může plnit, jsou tzv. obchodněpolitická, přičemž co se týče důležitosti, tak postupem času a přirozeným vývojem společnosti nahradila funkci fiskální. Stalo se tak hlavně vzhledem ke stále více se prohlubujícím spolupracím a obchodům. Stát tuto funkci využívá zejména v případech, kdy se snaží například u určitého dováženého zboží snížit clo, tak aby bylo konkurenceschopné na domácím trhu a výměnou za to očekává, že zvýhodněný stát na druhé straně poskytne snížení cla u vyváženého zboží naopak na jejich trh. Zároveň lze tato cla využívat k tzv. obchodně politickému boji mezi státy, kdy se jeden snaží vytvářet nátlak na vládu druhého, aby dosáhl například změny hospodářského nebo politického režimu. Pod funkci obchodněpolitickou lze podřadit i funkci cenotvornou, která podle některých odborníků tvoří samostatnou skupinu. Dle mého názoru by se tato cla mohla v rámci teorie podřadit i pod cla s funkcí ochrany. Ať tak či onak, jedná se o cla, která jsou připočítávána k ceně dováženého zboží, a tím zvyšují konkurenceschopnost na domácím trhu vůči zahraničním dovozcům, případně těmto dovozcům ani neumožňuje na domácí trh proniknout.

Funkce ochrany vnitřního trhu je typický znak všech státních útvarů, přičemž jak jsme si řekli v historické kapitole, tato ochrana může být zavedena i do extrémů, kdy cla mají až prohibitivní charakter. Na druhé straně v některých případech dochází i k liberalizaci a v podstatě nevyužívání této funkce, což se projevuje velmi nízkými sazbami či zavedením bezcelního režimu u některých druhů zboží.¹⁷

1.1.3 Druhy cel

Jak už jsme si řekli, cla mají různé funkce. Hlavně z hlediska toho, za jakým účelem je stát používá. Zároveň cla můžeme z jiných hledisek dělit. S tím, že asi nejčastější a nejnámější dělení je z hlediska pohybu daného zboží na *clo dovozní, vývozní a tranzitní*. Přičemž předpokládám, že vysvětlení vyžaduje pouze clo tranzitní, které může být uvaleno na zboží, které územím daného státu pouze prochází, tudíž dané území není územím cílovým. Nutno ale podotknout, že tranzitní clo není v dnešní době nikterak využíváno.¹⁸

Další dělení, které je možné použít se týká hlavně sazby a jejího určení. V tomto případě rozlišujeme *cla valorická, specifická nebo kombinovaná*. Specifické sazby cla jsou stanoveny pevně danou částkou za určitou měrnou jednotku, což mohou být například kilogramy či kusy. Valorická sazba potom představuje procentuální částku vypočítanou

¹⁷ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012. s. 39 – 42.

¹⁸ Celní správa České republiky. *Clo* [online]. [cit. 5.března 2019]. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/Stranky/default.aspx>.

z hodnoty zboží. A jak již název napovídá, kombinovaná sazba je tvořena jak pevnou, tak procentuální sazbou cla.¹⁹

Při stanovování cel v rámci daných států potom dochází ke dvěma základním situacím, z čehož nám vyplývá další rozdělení cla na *autonomně a smluvně stanovené*, přičemž co se týče první z možností, jedná se o výraz svrchovanosti a autonomie daného státu, kdy si stát sazbu cla stanovuje sám.²⁰ Tento způsob byl využíván v Československu a později i v České republice před vstupem do EU, přičemž v rámci Společenství a společného celního sazebníku jsou autonomní cla využívána pouze zřídka, a to v situacích, kdy by byla tato cla nižší, než jsou uvedena cla v sazebníku. Druhá možnost, kdy je clo stanoveno smluvním způsobem, nastává v případech spolupráce jednotlivých států v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) a na úrovni mezinárodních organizací jako je Světová obchodní organizace (WTO) nebo Světová celní organizace (WCO).²¹

1.2 Celní (obchodní) politika

Jedná se o součást zahraničně-obchodní politiky státu, mezi jejíž hlavní kompetence patří kontrola a evidence oběhu zboží s jinými státy. Zároveň upravuje stanovování a výběr cla jako takového a v neposlední řadě chrání ekonomické zájmy státu. V rámci své činnosti využívá různé ekonomické, obchodní, politické nástroje, které slouží k naplňování jejích cílů.²²

1.2.1 Nástroje celní (obchodní) politiky

Nezákladnější dělení nástrojů, které celní politika využívá, je na smluvní a autonomní nástroje. Definice tohoto dělení je v podstatě stejná, jako jsme si uvedli u dělení jednotlivých cel. Smluvní nástroje jsou výsledkem a předmětem mezinárodních smluv, dohod, úmluv v rámci členství v určitých mezinárodních organizacích apod., přičemž jejich hlavním cílem je regulace a určení pravidel pro využívání nástrojů autonomních. To jsou opatření, která jsou přijímána z titulu autonomního a vrchnostenského postavení vlád jednotlivých států nebo jiných příslušných orgánů v rámci sdružení více států (v EU je takovým orgánem Komise). Pod autonomní skupinu nástrojů lze podřadit jednotlivá opatření, které jsou buď tarifního nebo netarifního charakteru. Jak již bylo řečeno, clo je jedním z nejdůležitějších nástrojů obchodní politiky vůbec, což se odráží i v jeho funkcích, které plní. Mezi další opatření patří

¹⁹ Vlastní poznámky autorky z přednášky ze dne 9.5.2017 z předmětu Úvod do finančního práva.

²⁰ Tamtéž.

²¹ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012. s.51 – 57.

²² Tamtéž.

kvóty, které mohou být jak v podobě tarifní, tak jako kvóty množstevní, kde plní omezující a ochranou funkci. Dále v této skupině nástrojů nalezneme i tzv. autolimitace neboli dobrovolná exportní omezení, která se využívají v případě nadměrných dovozů. Pod netarifní nástroje řadíme také ochranná opatření, která spočívají například v omezení platností některých dokumentů a také různé obchodně politické nástroje sloužící v některých případech jako sankce, například embargo nebo bojkot určitého zboží.²³ Příklad tohoto opatření nalezneme například v Nařízení rady (EU) č. 267/2012, které upravuje zákaz prodeje, převozu nebo vývozu zboží či technologií, jako jsou klíčová námořní zařízení, technologie pro stavbu, přestavbu a údržbu lodí, softwary pro určité průmyslové procesy, dovoz, nákup nebo přeprava íránského zemního plynu apod. jakékoliv íránské osobě.²⁴ Určitě nesmíme zapomenout ani na antidumpingová opatření, která mohou být jak tarifní, tak netarifní a jsou určena k ochraně před tzv. dumpingem, kterým se rozumí nekalé obchodní praktiky. Nastane, když obchodník prodává stejný výrobek za rozdílné ceny na domácím a na zahraničním trhu a tím způsobuje kupujícímu v zahraničí újmu. Stát může takový problém řešit buď omezením množství, které má tento obchodník povoleno dovážet nebo je na jeho zboží uvaleno antidumpingové clo, jenž je stanoveno přičtením 10 % k průměrné ceně stejného nebo podobného zboží.²⁵

1.3 Zboží

Za zboží je obecně považován jakýkoliv hmotný statek, ať už vyrobený nebo přírodní, který je určen k prodeji. To tedy znamená že vlastnická práva ke zboží přejdou od prodávajícího ke kupujícímu. Nejčastější podmínkou pro tento přechod práv je samozřejmě zaplacení kupní ceny.²⁶ Pokud se budeme tímto pojmem zabývat více, a hlavně na mezinárodní úrovni, zjistíme, že definici tohoto pojmu nenalezneme v žádném právním předpise upravující mezinárodní nebo jiný obchod. Právní zakotvení pro nás představuje až judikatura Evropského soudního dvora z roku 1968, který definoval pojem zboží právě na úrovni společného vnitřního trhu EU. ESD v tomto případě stál uprostřed sporu mezi Itálií a Komisí, přičemž Komise v tomto případě napadala Italský zákon, který ukládal daň na zboží s archeologickou, uměleckou nebo historickou hodnotou. Tím pádem odporoval čl. 16 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, který zakazuje cla a jiné poplatky rovnocenné clu mezi jednotlivými členskými státy. ESD rozhodl ve prospěch

²³ KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012. 34 – 37.

²⁴ Nařízení Rady 2012/267 ze dne 23. března 2012 o omezujících opatřeních vůči Íránu. Úř. věst. L88, 24. března 2012.

²⁵ Vlastní poznámky autorky z přednášky ze dne 9.5. 2017 z předmětu Úvod do finančního práva.

²⁶ Tamtéž.

Komise a zároveň objasnil tento pojem, který dosud nebyl definován ve Smlouvě, a tím odmítl i argument Itálie, že konkrétní předměty vymezené v zákoně, nespádají pod běžné chápání pojmu zboží. ESD pojem zboží definoval takto: „Zbožím musí být chápány produkty, které jsou ocenitelné v penězích a které jsou schopné být předmětem ekonomických transakcí.“²⁷

1.4 Zahraníční obchod

Dalším důležitým pojmem pro pochopení celkové problematiky je i zahraniční obchod. Jedná se o obchod, který probíhá přes hranice státu. S tím, že v rámci toho dále rozlišujeme mezinárodní obchod, kde jsou zapojeny jednotlivé národní ekonomiky států, popřípadě obchod světový, který probíhá, jak mimo stát, tak i mimo kontinent. Zároveň je nutno rozlišovat dvě hlavní pojetí. Pokud se budeme bavit o zahraničním obchodu v rámci tzv. přeshraničního pojetí, rozumí se tím fyzické překročení zboží přes hranice do nebo z ČR a do vývozu a dovozu se započítávají jak transakce rezidentů, tak nerezidentů. Tudiž se jedná o faktický pohyb zboží bez ohledu na přechod vlastnických práv. Druhé pojetí, tzv. národní pojetí, se zaměřuje na změnu vlastnictví k danému zboží, což u prvního pojetí není vždy podmínkou. Tyto rozdílné přístupy jsou dány hlavně globalizací obchodů vlivem integrace v EU, což vedlo právě k oddělení těchto dvou konceptů.

V rámci České republiky je sledován jak vnitrouijní obchod, tj. obchod se členskými státy, který sleduje systém Intrastat, tak obchody se státy mimo EU, pro které je vytvořen systém Extrastat.²⁸

Důležité je zde také zmínit, že tak jak mezinárodní obchod ovlivňuje dva či více států, tak se samozřejmě zároveň dotýká i více celních správ a právních řádů obecně. V rámci EU dochází k největší spolupráci v oblasti dohledu nad jednotným celním trhem, a to především na základě mezinárodních dohod jako je například Úmluva Neapol II nebo Úmluva o celním informačním systému. V rámci daňových úniků a spolupráci na jejich odhalování se potom nejvíce uplatňuje Úmluva o spolupráci celních správ.²⁹ Zároveň je na komunitární úrovni zřízen Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF) a spolupráci států, které stojí i mimo EU, zprostředkovává Světová celní organizace (WCO).

²⁷ Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 10. prosince 1968, *Komise v Itálie C-7/68*.

²⁸ Český statistický úřad. *Zahraníční obchod – metodika* [online]. 11.3.2019 [cit. 25. března 2012]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/zo>>.

²⁹ Čl. 1 a čl. 4 Úmluvy o vzájemné pomoci a spolupráci mezi celními správami.

1.5 Celní území

Jedná se o území jednoho nebo více států, kde platí společný celní sazebník. Jinak řečeno, na zboží je uvaleno stejné clo, popřípadě není clo na zboží uvaleno vůbec. Zahrnujeme do tohoto území jak pevninu, tak teritoriální vnitrozemské a přímořské vody a rovněž vzdušný prostor. Pokud se budeme bavit konkrétně, Česká republika spadá do celního území Evropské unie. Je nutné si ale uvědomit, že celní území svou rozlohou přesahuje území Evropské unie jako takové. Děje se tak jak z ekonomických, tak historických důvodů. Jako příklad si můžeme uvést Monacké knížectví, které je součástí celního území i přesto, že není členským státem EU, a to hlavně kvůli ekonomice dané země, která vydělává především na cestovním ruchu a hazardu. Příkladem opačným se potom stávají tzv. zámořská území členských států EU, jako jsou například Faerské ostrovy, Dánské ostrovní státy, Kanárské ostrovy apod. V rámci těchto území je nejrozšířenější lodní doprava, která je výhodná hlavně z hlediska neomezenosti váhy a prostoru, jak je tomu u přepravy letadlem. Zároveň je zde i velký cenový rozdíl. Jediná nevýhoda vzniká právě v případě určování původu zboží při celní prohlídce. Zboží se na palubu nenakládá podle původu zboží, ale právě podle váhy, aby byla loď vyrovnaná. Z časových důvodů není možné všechno toto zboží kontrolovat a určovat původ jednotlivě. Proto se automaticky má za to, že zboží pochází z třetí země.³⁰

1.6 Vybírané daně při dovozu a vývozu zboží

Clo není jediným poplatkem vybíraným při přechodu zboží přes hranice. Vedle něj se setkáváme také se spotřební daní a daní z přidané hodnoty. Obě tyto daně řadíme pod tzv. daně *in rem* (uvaleny na věc). Zároveň jsou to daně nepřímé, jejichž výnos jde do veřejného rozpočtu. Jak u daně spotřební, tak z přidané hodnoty, ekonomický subjekt, který odvádí tuto daň, přenáší daňové zatížení zejména na jiné subjekty, a to prostřednictvím zvýšení ceny podle objektu a předmětu daně.³¹

Spotřební dani při dovozu zboží podléhají minerální oleje, líh, pivo, víno a jeho meziprodukty a tabákové výrobky. Povinnost přiznat a zaplatit tuto daň při dovozu zboží vzniká dnem vzniku celního dluhu, pokud dané zboží nebylo uvedeno do režimu podmíněného osvobození od daně. Samotná daň se potom vypočítá jako součin základu daně a sazby daně stanovené pro příslušný vybraný výrobek.³²

³⁰ Vlastní poznámky autorky ze dne 9.5.2017 z předmětu Úvod do finančního práva.

³¹ Vlastní poznámky autorky ze dne 10.10 a 22.11. 2017 z předmětu Daňové právo.

³² Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

U daně z přidané hodnoty zákon stanovuje konkrétní místa plnění této daně. S tím že při dovozu je tímto místem plnění členský stát, na jehož území se zboží nachází v době, kdy vstupuje ze třetí země na území Evropské unie. Popřípadě jde o členský stát, ve kterém se na toto zboží přestanou vztahovat příslušná celní opatření.³³

Každou z těchto daní si potom spravuje daný stát, konkrétně veřejnoprávní korporace, která jedná jménem státu.³⁴ V případě cla³⁵, spotřebních daní³⁶ a některých vybraných operací u daně z přidané hodnoty³⁷, jsou správcem daně celní orgány³⁸. U některých taxativně vymezených případů u daně z přidané hodnoty je správcem územní finanční úřad.³⁹

³³ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

³⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 2.

³⁵ § 8 odst. 1) a 2) č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³⁶ § 1 odst. 3) zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ § 4 odst. 1) písm. e) zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

³⁸ Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě ČR, ve znění pozdějších předpisů

³⁹ § 4 odst. 1) písm. e) zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

2. Právní předpisy

V rámci této kapitoly bych ráda jmenovala některé důležité právní předpisy věnující se oblasti celnictví. A to jak na vnitrostátní, tak komunitární úrovni. Zároveň zmíním některé důležité dohody či úmluvy působící mezinárodně.

Co se týče právní úpravy celnictví, je nutné si uvědomit, že se nejedná o odvětví, které by bylo regulováno jedním předpisem. I to je důvod, proč zde nelze zmínit všechny, které by upravovaly danou problematiku. Setkáme se zde s různými právními předpisy, s různou právní silou, většinou kogentního charakteru. Zároveň je důležité říci, že právní úprava celnictví se podstatně změnila se vstupem do EU v roce 2004. Tím že Česká republika vstoupila do EU se stala součástí celní unie, a tím došlo k výrazné redukci vnitrostátního práva. V současné době jsou na státní úrovni upravovány jen ty vztahy, které nejsou upraveny předpisy EU. Zároveň platí, že národní úprava nesmí být v rozporu s úpravou evropskou. EU je i institucí, jejíž činnost nespočívá pouze ve vydávání právní regulace, ale vytváří i obecné podmínky pro fungování unie jako takové. V rámci celnictví vystupuje vůči jednotlivým celním správám, zadává jim úkoly a celkově reguluje a ovlivňuje jejich jednání, aby společná celní politika byla co nejprínosnější pro celou celní unii.

Když se konkrétně zaměříme na předpisy EU, jako první musíme zmínit nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 9. října 2013 č. 952/2013, kterým se stanoví Celní kodex Unie. Jedná se o základní předpis v oblasti celnictví, obsahuje a stanovuje základní pravidla ukládání a vybírání cla na území EU. Jedná se o tzv. modernizovaný kodex, který vychází z původního Celního kodexu Společenství, přijatého v roce 1992. Původní kodex si kladl za cíl především sjednocení celních režimů používaných v jednotlivých členských státech v 80. letech 20. století. Tento kodex byl později ještě několikrát pozměněn. Důvodů k přijetí modernizovaného kodexu bylo hned několik. Jedním z nejdůležitějších byla potřeba zjednodušení a přizpůsobení celního kodexu elektronickému obchodnímu prostředí. Veškeré transakce, celní režimy a další pravidla byly původně tvořeny pro papírovou podobu dokladů. V dnešní době se opravdu jedná o zastaralou metodu, která dnešní obchodní styky pouze zpomaluje. Zároveň se zákonodárci domnívali, že přechodem na elektronické doklady se snižuje riziko podvodů. Ať už nezákonného dovozu, tak spíše padělání těchto dokladů. A právě snížení podvodů v oblasti celnictví a obchodu bylo dalším důvodem, proč byl modernizovaný Celní kodex vytvořen. Mezi další důvody patřilo například posílení

konkurenceschopnosti některých společností nebo zajištění větší soudržnosti mezi politikami apod.⁴⁰

Mezi další komunitární předpisy lze zařadit například nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku, které obsahuje podrobnou klasifikaci jednotlivých druhů zboží a celní sazby, které jsou na toto zboží uvaleny. Dále nařízení Rady (ES) č. 1189/2009 ze dne 16. listopady 2009 o systému Společenství pro osvobození od cla či nařízení Rady (ES) č. 980/2005 o uplatňování systému všeobecných preferencí.

V rámci skupiny komunitárních předpisů bych ráda zmínila ještě jednu zvláštnost, která v právu obecně není moc běžná. Jedná se o retroaktivitu neboli zpětnou působnost právního předpisu. Tuto schopnost nalezneme především u nařízení, kterými se mění celní sazebník či v rámci přijímání ochranných opatření. Příkladem může být nařízení Rady (EU) č. 179/2009 ze dne 5. března 2009, které vstoupilo v platnost dnem vyhlášení, tj. 7. března 2009, ale současně v rámci tohoto nařízení bylo stanoveno, že se použije zpětně, a to ode dne 1. ledna 2009.⁴¹ U některých nařízení byla tato zpětná působnost i delší.⁴²

Další skupinou pramenů celního práva jsou bezpochyby mezinárodní úmluvy či dohody uzavírané v rámci členství v nejrůznějších organizacích či institucích. Jednou z těchto institucí je Světová obchodní organizace (WTO), která působí na celosvětové úrovni a má sídlo v Ženevě. Vznikla v roce 1994 a mezi její hlavní úkoly patří vytváření pravidel mezinárodního obchodu a zároveň zajišťuje jejich dodržování. Tato organizace pod sebou zaštiťuje více než 60 mnohostranných dohod, přičemž mezi základní se řadí Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT), která je starší než samotná organizace (přijata v roce 1947) a ze které právě WTO původně vznikla. Původně byla tato dohoda uzavřena 23 smluvními stranami, mezi kterými bylo i Československo, a to jako výsledek poválečného vyjednávání o hospodářských otázkách. Je to první dohoda, která prosazuje svobodu obchodu a zároveň zohledňuje rozdílný ekonomický vývoj jednotlivých států. Jedná se o dokument, který je právně závazný pro státy, jenž k této dohodě přistoupily. Staví na třech základních pilířích. První pilíř klade požadavek na obchodující země, aby mezinárodní obchod nebyl nikdy uskutečňován diskriminačně. Tento princip je konkrétněji formulován v tzv. doložce

⁴⁰ DOMBROWSKI, J. Modernizovaný celní kodex Evropského společenství. *Daně a právo v praxi*, 2008, č. 8, s. 52.

⁴¹ MATOUŠEK, Pavel, SABELOVÁ Lenka. *Clo*. Praha: ASPI, 2007. s. 23.

⁴² Viz případ uložení antidumpingového cla na dovoz některé obuvi z Čínské lidové republiky, kdy tyto dovozy byly celně evidovány od 7. září 2007 a antidumpingové clo bylo zavedeno 1. května 2008 zpětně s platností od zavedení celní evidence.

nejvyšších výhod a znamená, že pokud některá členská země poskytne jiné zemi v rámci obchodování jakékoliv zvýhodnění (např. snížení cla na určité zboží), musí toto zvýhodnění poskytnout i ostatním členským zemím. Druhý pilíř zakazuje používání jakýchkoliv ochranných či jiných opatření za účelem preferování národního zboží před zahraničním. Za tímto účelem mohou být používány jen klasické celní sazby nikoli jiná opatření. A konečně třetí pilíř, který je pozůstatkem válečných vzpomínek z té doby. Vyjadřuje zásadu, že veškeré spory na mezinárodní obchodní scéně se mají řešit pokojným a diplomatickým způsobem. Cílem je samozřejmě zamezení jakýchkoliv sporů a poškození obchodních zájmů smluvních stran.

Další dohody či úmluvy, jež byly přijaty v rámci WTO jsou například Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních, Dohoda o pravidlech původu zboží, Ujednání o přezkoumání zboží před odesláním či ujednání o řešení sporů.

Vedle Světové obchodní organizace působí i Světová celní organizace (WCO), jejímž cílem je především harmonizace celního práva v zájmu mezinárodního obchodu, vývoj světových standardů v oblasti celnictví či boj proti podloudnictví, korupci nebo padělání. Důležitými úmluvami, které pochází z dílny této organizace, jsou například Mezinárodní úmluva o harmonizovaném systému popisu a číselného označování zboží, dále tzv. Kjótská úmluva neboli Úmluva o harmonizaci a zjednodušení celních procedur či Mezinárodní úmluva o vzájemné administrativní spolupráci pro prevenci, vyšetřování a stíhání celních deliktů (tzv. Nairobská úmluva).⁴³

Nyní se již dostáváme k vnitrostátní právní úpravě. Jak již bylo zmíněno, předpisy vydávané v rámci národní úpravy nesmí být v rozporu s úpravou komunitární, což samozřejmě neplatí pouze v oblasti celního práva. Základním zákonem upravující tuto oblast je zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon, který je doplněn vyhláškou č. 245/2016 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona. Tento zákon nám upravuje především celní kontrolu, celní řízení či správu cla. Další ustanovení se věnují otázkám osvobození od cla či přestupkům v dané oblasti. Dalším zákonem je zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, který je doplňován zákonem č. 18/2012 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Celní správě ČR. Konkrétně se jedná například o zákony o České obchodní inspekci, o působnosti orgánů ČR v oblasti cen, o lihu, o návykových látkách, o spotřebních daních nebo například o informačních systémech veřejné správy (přesně se jedná o 42 zákonů). Mezi další zákony řadíme například zákon č. 500/2004 Sb.,

⁴³ KÁRNÍK, Miroslav. *Cl a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012. s. 51 – 59.

správní řád, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád nebo zákon č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití.

Vedle zákonů se samozřejmě vydávají i vyhlášky a nařízení. Jedná se například o vyhlášku č. 246/2016 Sb., o způsobu provádění osobní prohlídky celníkem, vyhlášku č. 285/2012 Sb., o územních pracovištích celních úřadů, která se nenacházejí v jejich sídlech, vyhlášku č. 286/2012 Sb., o vnějším označení, odznacích, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel celní správy nebo například vyhlášku Ministerstva dopravy č. 478/2000 Sb., kterou se provádí zákon o silniční dopravě.⁴⁴

⁴⁴ Celní správa České republiky. *Legislativa* [online]. 22. srpna 2016 [cit.20. března 2019]. Dostupné na <<https://www.celnisprava.cz/cz/clo/legislativa/Stranky/legislativa-zakladni-informace.aspx>>.

3. Úniky na cle při dovozu zboží

V této kapitole bych se již ráda zaměřila na konkrétní úniky na cle, které jsou realizovány při dovozu zboží. Tyto úniky souvisí s přímým porušením povinností, které vyplývají v prvé řadě z Celního kodexu Unie, dále z celního zákona a samozřejmě také z trestního zákoníku, v případě těch závažnějších z nich. Vzhledem k omezenému počtu zdrojů na toto téma, se v této části zaměřuji spíše na uvádění konkrétních příkladů porušení celních předpisů.

3.1 Nezákonný dovoz

Nejstarším a nejtradičnějším způsobem vyhýbání se zaplacení cla je právě nezákonný dovoz, známější pod pojmem pašeráctví či podloudnictví. Zároveň se jedná o nejzávažnější porušení celní úpravy. V rámci nezákonného dovozu je totiž porušena platební povinnost jak u cla, tak i u daně spotřební a z přidané hodnoty a zároveň i později u daně z příjmů.

Počátky podloudnictví sahají až do dávné historie. Velký třesk zaznamenala obchodní kriminalita samozřejmě s rokem 1989 a otevřením hranic. Každopádně i před tímto milníkem se setkáváme s pašeráctvím. Vzestup tohoto druhu kriminality zaznamenaly především pohraniční horské oblasti. Podle pamětníků se pašovalo v podstatě všechno od cukru, přes kožešiny, zlato nebo například i valuty či dokonce kokain. Zaměření celních orgánů před rokem 1989 bylo ale spíše na písemnosti ideologické diverze a pornografii.⁴⁵

Při klasickém legálním dovozu vzniká povinnost zaplacení cla, které je ovšem přiznané a dovozce jej zaplatí. U nezákonného dovozu vzniká celní dluh nelegální cestou, a to v okamžiku nezákonného dovozu zboží do tuzemska. Dvozce v tomto případě nepřihlásí zboží příslušnému celnímu úřadu. Dlužníky jsou v tomto případě všechny osoby, které se jakýmkoliv způsobem na tomto nezákonném dovozu podílely, a to společně a nerozdílně. Nelegální obchod obecně poškozují samozřejmě jak spotřebitele a výrobce, tak i vlády konkrétních zemí. „Světová zdravotnická organizace například odhaduje, že ilegální a neregulovaný trh s cigaretami čítá až 600 miliard cigaret ročně neboli 11 % celosvětové spotřeby. Zpráva vytvořená společností KPMG⁴⁶ uvádí, že jen v EU se v roce 2010 spotřebovalo 64,2 miliard ilegálních cigaret. To podle odhadů Evropského úřadu pro boj proti podvodům (OLAF) odpovídá ročním ztrátám v národních příjmech a příjmech EU ve výši přibližně 10 miliard eur za každý rok.“⁴⁷

⁴⁵ GORČÍK, Aleš. Historický exkurz do boje proti podloudnictví. *CLO-DOUANE*, září 2010, s. 12.

⁴⁶ = celosvětová síť poradenských společností poskytujících služby v oblasti auditu, daní, poradenství a práva

⁴⁷ Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF). *The OLAF report 2013* [online]. 2014 [cit. 28. března 2019]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/anti-fraud/about-us/reports/olaf-report_en>. s. 24.

Obecně existuje nespočet způsobů a cest, jak se vyhnout zaplacení veškerých plateb s dovozem spojených. Níže je uvedeno několik případů, které byla nucena řešit česká celní správa. Tyto případy pravidelně uveřejňuje měsíčník celní správy České republiky CLO-DOUANE.

„Poslední lednovou sobotu kontrolovali celníci vozidla na dálnici D1 nedaleko Brna. Kolem čtvrté hodiny ranní zastavili ke kontrole srbský autobus jedoucí na pravidelné lince z Bělehradu do Stockholmu. Podrobili prohlídce nejprve cestující, pak interiér autobusu, a nakonec i zavazadlové prostory. Druh zavazadel, který zabíral značnou část prostoru, je ale trochu překvapil. Jednalo se o balíky srbského lahvového piva. Řidič autobusu vypověděl, že je nakoupil v Srbsku a veze je známým do Švédska. Množství 1260 lahví by se však jen těžko dalo označit za dárek či pozornost. Vzhledem k tomu, že zboží nebylo při vstupu na území Evropského společenství předloženo celním orgánům, došlo přepravou k jeho nezákonnému dovozu. Za protiprávní jednání hrozí řidiči sankce propadnutí zboží a pokuta do výše 100 tisíc korun. Z dovezeného alkoholu bude také vyměřen celní dluh.“⁴⁸

Další velmi častou nezákonně dováženou surovinou vedle alkoholu jsou bezpochyby cigarety, tabák a tabákové výrobky. Dle mého názoru se vzhledem k četnosti případů, které jsem o nezákonném dovozu zaznamenala, řadí dokonce na přední příčky. Silniční kontroly vozidel často odhalí velmi mnoho. Jeden takový případ se udál v roce 2016 na Ostravsku. Celníci zastavili nákladní vozidlo ukrajinské imatrikulace. Toto vozidlo bylo doprovázeno ještě osobním automobilem polského původu. Na vyzvání všichni přítomní předložili doklady totožnosti a zároveň i doklady k převáženému zboží. Při porovnání fyzického celního dokladu listinné podoby s elektronickou databází byly ale zjištěny značné nesrovnalosti. Kamion byl převezen do prostor celního pracoviště Chotěbuz, kde celníci při podrobné kontrole našli 13 509 600 kusů cigaret. Tento počet odpovídá 675 480 krabičkám. V přepočtu ostravští celníci zabránili úniku nejenom na celní dani ale i na daních v celkové výši 34 045 000 korun.⁴⁹

Samozřejmě nejsou k podloudnictví využívány vždy jen dopravní prostředky a jejich útroby. Spíše filmové triky, jak obelstít celníky, se občas dostanou i do reálného života. Většinou se v tomto případě jedná o různé druhy prášků a pilulek, obvykle ošetřené či zabalené tak, aby se v těle tzv. „polykače“ nerozpustily a bezpečně svůj úkryt nakonec opustily. V takovém případě se musí celní správa spolehnout na techniku. Konkrétně tu

⁴⁸ TEMŇÁKOVÁ, Lada. Pivo na cestách. *CLO-DOUANE*, březen 2012, s. 13.

⁴⁹ ZDOBNICKÁ, Pavla. Tabák za miliony. *CLO-DOUANE*, říjen 2016, s. 5.

rentgenovou. Není potřeba podotýkat, že tento způsob nezákonného dovozu není zrovna bezpečnou variantou.⁵⁰

S aktuální migrační vlnou bych ráda zmínila i pašování tzv. „živého kontrabandu“, neboli migrantů. S jedním z takových případů se setkali celníci v Plzeňském kraji v roce 2015. Těsně před hraničním přechodem Rozvadov celní správa zastavila dodávkové vozidlo s řidičem maďarského původu. Když otevřeli zavazadlový prostor ke kontrole, nestačili se divit. Na ploše 4 m² se mačkalo 15 mužů bez dokladů ani jiných osobních věcí. Při dalším ohledávání a zjišťování informací vyšlo najevo, že se jedná o syrské uprchlíky, které řidič dopravoval do Německa přes naše území.⁵¹

3.2 Uvedení nepravdivých údajů

Další možností, jak porušit celní předpisy a vyhnout se tak zaplacení cla v jeho plné výši je právě uvedení nepravdivých údajů do celních dokladů. V tomto případě se údaji rozumí druh, původ, hmotnost či cena zboží. Všechny tyto informace jsou důležité pro správné určení výše nejenom cla, ale opět i například DPH, daně spotřební či z příjmů. Jejich nesprávné uvedení nebo dokonce neuvedení, může mít za následek velké rozdíly ve výsledné sazbě.

Jedním z případů popisující tuto situaci se zabývala celní správa v Královehradeckém kraji. Během noční náhodné kontrolní akce ve spolupráci s Krajskou veterinární správou s názvem „Pašík“ bylo zastaveno a prověřeno 13 zásilek. V rámci jedné z nich celníci zjistili nesrovnalosti v celních dokladech. Konkrétně se jednalo o sice nahlášenou zásilku, ale s nesprávnými celními údaji o hmotnosti převáženého zboží. U další ze zásilek přepravci nedoložili doklady vůbec.⁵²

Mezi nejzákladnější údaje patří samozřejmě původ daného zboží. Nejenom kvůli správnému určení výši plateb, ale velmi důležitou roli to hraje i pro spotřebitele. Obzvlášť pokud se jedná o potraviny. Časopis CLO-DOUANE v rámci tohoto tématu přišel v roce 2016 s problémem neoznačených vajec. Jednalo se o zásilku 108 tisíc kusů nesprávně označených vajec, a z nichž 54 tisíc nebylo označeno vůbec. Opět se v tomto případě jednalo o spolupráci s inspektory Státní veterinární správy. „*U nesprávně označených vajec dochází ke klamání spotřebitele a u vajec, která nebyla označena žádným způsobem, nelze zjistit jejich původ, chovatele, ani zda prošla řádnou veterinární kontrolou, což ve svém důsledku může*

⁵⁰ DROBEK, Pavel. Štědrý let. *CLO-DOUANE*, duben 2013, s. 5.

⁵¹ BLAHUTOVÁ, Jitka. Živý kontraband. *CLO-DOUANE*, květen 2015, s. 5.

⁵² KOLINSKÁ, Martina. Noční směna. *CLO-DOUANE*, červenec-srpen 2016, s. 20.

ohrozit zdraví konečných spotřebitelů,“ uvádí Ivana Kurková, mluvčí Celního úřadu pro hlavní město Prahu.⁵³

3.3 Zařazení zboží pod nesprávnou nomenklaturu

V rámci tohoto způsobu úniku na cle, bych v první řadě ráda objasnila pojmy harmonizovaného systému a kombinované nomenklatury. Obecně se jedná o klasifikaci či třídění zboží pro účely mezinárodního obchodního styku. Jakýsi způsob klasifikace byl nutný vždy a postupem času a vývojem mezinárodního obchodu byl vyžadován systém čím dál propracovanější. Zpočátku se jednalo o velmi jednoduché systémy, které se skládaly jen z abecedních seznamů zboží. Později byla potřeba zboží blíže specifikovat, sjednotit především definice daného zboží a více konkretizovat například i účel využití apod. Koncem šedesátých let byl požadavek dalších zpřesnění a harmonizace ještě větší. Vlivem velkého množství označování, kódování zemí, jednotek množství, způsobů dopravy či podmínek dopravy vznikaly problémy přečíslování zboží během jedné operace. Rada EU ve spolupráci s mezinárodními organizacemi vytvořila harmonizovaný systém označování a kódování zboží. Tento systém je mezinárodní a k označování zboží ho v dnešní době používá 134 zemí či celních a ekonomických unií. Je spravován Světovou celní organizací, konkrétně Výborem pro harmonizovaný systém. V základu jsou číselná označení tvořena čtyřmístnými číselnými kódy, které se dále rozdělují do konkrétních položek, čímž se přidají další dvě čísla a kód vznikne šestmístný. Tyto kódy jsou potom rozděleny do podkapitol, kapitol a tříd podle konkrétního zboží. Celý systém je dále protkán poznámkami a výjimkami, které jsou stejně závazné jako číselná označení.⁵⁴ Kombinovaná nomenklatura vychází z harmonizovaného systému, ke kterému se pro účely Unie přidávají další dvě čísla. Vytvoří se tedy osmimístný kód. Pokud dané zboží či číslo nejsou Unií rozříděny, použije se pro tyto dvě poslední čísla označení „00“. Obojí, jak harmonizovaný systém, tak kombinovaná nomenklatura, jsou doplňovány ještě systémem TARIC, který slouží jako jakýsi nástroj Komise pro rozčlenění zboží za účelem aplikace příslušných opatření Unie, obsahuje informace o celních kvótách, úlevách, preferencích či antidumpingových a vyrovnávacích clech. Všechny tyto informace, které TARIC obsahuje, slouží ke sledování statistiky zahraničního obchodu Unie a obchodu mezi členskými státy uvnitř Unie. Rozšiřuje dále kombinovanou nomenklaturu o dvoumístné

⁵³ KURKOVÁ, Ivana. Podezřelá vejce. *CLO-DOUANE*, září 2014, s. 4.

⁵⁴ POLÁK P. a kol. *Příručka celního tarifování*. Praha: Polygon 1998.

nebo vícemístné kódy řadící se za osmimístné číselné označení v rámci harmonizovaného systému a kombinované nomenklatury.⁵⁵

Samozřejmě už jenom z tohoto stručného popisu je jasné, že zařazování zboží do těchto systémů, není nic jednoduchého. Někdy se tudíž nelze divit, že vznikají omyly. Odpovědnost za správné zařazení připadá plně deklarantovi, tzn. osobě, která svým jménem činí celní prohlášení. Tyto osoby ale většinou nejsou dostatečně vyškoleny nebo správnému zařazení nevěnují dostatečnou pozornost.⁵⁶ Řekněme, že deklarant dováží zboží, které spadá pod podpoložku A. Celní sazba je v tomto případě například 6 %. Celní orgány tento druh zboží ale zařadí pod podpoložku B, která se svou sazbou výrazně liší, například činí 16 %. V tomto případě samozřejmě vzniká nejenom problém zařazení zboží pod nesprávnou nomenklaturu, byť nedopatřením, ale zároveň i uvedení nepravdivých údajů v celních dokladech. Samozřejmě stejně jako v jiných právních odvětvích platí klasická zásada „ignorata legis non excusat“, tudíž vzniká celní dluh. V každém takovém případě ovšem nastupuje otázka, zda deklarant špatné zařazení provedl opravdu nedopatřením nebo se jedná o snahu snížit si celní sazbu, popřípadě sazbu spotřební daně. V každém případě, dle judikatury Nejvyššího správního soudu,⁵⁷ je odpovědnost za celní přestupek založena na principu objektivní odpovědnosti, tj. deklarant odpovídá za výsledek svého protiprávního jednání a celní orgán nezkoumá zavinění.

3.4 Padělání

Posledním nejfrekventovanějším únikem na cle, který bych chtěla zmínit, je určitě padělání neboli falzifikace. V rámci celnictví a mezinárodního obchodu se můžeme setkat s různými podobami padělků. Ve většině případů se jedná o falšování různých celních dokladů, jako je například povolení, které deklarantům později umožňuje nezákonný dovoz či vývoz zboží.⁵⁸ Jeden z takových případů se v roce 2016 stal i u nás, konkrétně na Vysočině, kde celníci na jaře tohoto roku zajistili dvě falešná přepravní povolení. Řidiči nákladních vozidel předložili kromě padělaných dokladů o nákladu i přepravní povolení pro mezinárodní dopravu. Celní správa pro Kraj Vysočina ale okamžitě poznala, že se jedná o padělky. Stejně jako například bankovky, mají i celní doklady své ochranné prvky. Zpočátku celníkům neseseděl již druh použitého materiálu. Pod UV zářením středový UV prvek intenzivně svítil.

⁵⁵ Ministerstvo financí České republiky. *TARIC – systém integrovaného tarifu EU* [online]. 26. října 2010 [cit. 28. března 2019]. Dostupné na <<https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/taric-system-integrovaneho-tarifu-7185.html>>.

⁵⁶ BEHENSKÝ J. a kol. *Celní sazebníky a jejich používání*. Praha: Ústřední celní správa, 1964, s. 11.

⁵⁷ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 29. ledna 2004, sp. zn. 3 As 3/2003 – 38

⁵⁸ NAÍM, M. *Černá kniha globalizace*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 2008, s. 107.

I razítko ministerstva dopravy bylo podezřelé. Chyby byly nalezeny dokonce i v samotném textu dokladu, a to například u slova „pojišťovací“, kde chyběl háček. Nedokonalá byla i iluminační vlákna a vodoznak znázorňující šestilistý květ. Řidiči museli za vystavení dvou falešných povolení zaplatit správní poplatek 50 000,- a zároveň si je převzala přivolaná hlídka Policie ČR. Při prokázání viny hrozí těmto řidičům trest odnětí svobody až na tři roky.⁵⁹

Někdy se naopak setkáme i s padělky různých dokladů prokazující totožnost deklaranta. Samostatnou skupinu potom tvoří dovoz a vývoz padělaného zboží. Obecně se jedná o samostatné trestné činy padělání peněz, výtvarných a literárních děl, veřejných listin či právě zboží konkrétně, což v tomto případě poškozuje tzv. ochrannou značku či známku.⁶⁰

⁵⁹ SEMORÁDOVÁ, Hana. Falešná povolení. CLO-DOUANE, červen 2016, s. 4.

⁶⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

4. Sankce

V rámci této kapitoly bych se ráda věnovala konkrétnímu vymezení skutkových podstat celních přestupků a trestných činů odehrávajících se na poli mezinárodního obchodu. Zároveň zde naznačím i konkrétní sankce za porušení norem těchto právních předpisů. Úprava této problematiky je zcela v kompetencích národních předpisů a zákonodárců jednotlivých členských států. Soulad s Celním kodexem Unie je ale samozřejmě vyžadován.

4.1 Přestupky

V první řadě je nutno charakterizovat vůbec pojem přestupku jako takového. Obecně se jedná o deliktní jednání nižšího stupně závažnosti, než je trestný čin. Jedná se o společensky škodlivé jednání, které je zákonem za přestupek výslovně označeno.⁶¹ Na poli celního práva se setkáváme s několika druhy přestupků. Konkrétní výčet nalezneme v zákoně č. 242/2016 Sb., celní zákon. Dle této právní úpravy se fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba dopustí přestupku tím, že doveze, vyveze nebo přepraví zboží, odejme zboží celnímu dohledu, poruší celní závěru, přechovává zboží, jehož dovozem nebo tranzitem byl spáchán přestupek, neuchovává informace po dobu nejméně 10 let, nesplní některou z povinností související se zadržením zboží nebo dopravního prostředku. Dále, pokud předloží správci cla pozměněný nebo padělaný doklad, poskytne správci cla nesprávné údaje nebo doklad nebo uvede nesprávné údaje v žádosti o vydání osvědčení o původu zboží nebo sama osvědčí původ tohoto zboží v rozporu s mezinárodní smlouvou v oblasti sazebních opatření. Všechny tyto přestupky jsou nejenom v rozporu s celním zákonem v rámci národní úpravy, ale jsou v rozporu i s přímo použitelným právním předpisem EU, tj. Celní kodex Unie. Příslušný správce cla, který je dle tohoto zákona příslušný k řízení o přestupcích, určí příslušnou sankci. Ve většině případů se jedná o pokutu, konkrétně lze uložit pokutu až do 4 000 000,-. Popřípadě lze u právnických a podnikajících osob uložit i zákaz činnosti. Současně může dojít k zabránění a propadnutí věci, popřípadě k jejímu následnému zničení. Promlčecí doba u těchto přestupků činí 6 let, avšak byla-li promlčecí doba přerušena, odpovědnost zaniká nejpozději 10 let od jeho spáchání. Zároveň, jak jsem již zmiňovala v předešlé kapitole, odpovědnost za celní přestupek je odpovědností objektivní.⁶²

⁶¹ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁶² §§ 47 – 51 zákona č. 242/2016 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů

4.2 Trestné činy

Trestným činem se rozumí protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za tento čin je třeba úmyslného zavinění. U těch trestných činů, o kterých tak stanoví zákon, stačí zavinění z nedbalosti.⁶³

Pokud se zaměříme v trestním zákoníku na trestné činy v oblasti celnictví, nenalezneme je konkrétně pod tímto pojmem. Jestliže budeme ale pátrat hlouběji a zaměříme se na konkrétní skutkové podstaty konkrétních trestných činů, dostaneme se do Hlavy VI. k trestným činům hospodářským, které tvoří významnou součást trestního zákona. Zejména v demokratických státech, které jsou založené na tržním hospodářství. V těchto státech je třeba zajistit adekvátní trestněprávní ochranu ekonomiky před trestnou činností. Obecně se dá říci, že do trestných činů hospodářských řadíme činy, které svou podstatou porušují povinnosti vůči státu, zejména v oblasti finanční. Poté činy, které porušují jakékoliv meze pravidel podnikání. Dále trestní zákon postihuje různá jednání podvodného charakteru, ochranu tajemství obchodních informací, ochranu měny a ochranu veškerých závazků vyplývajících z mezinárodních smluv a úmluv. Podle toho se také konkrétní hlava dělí na čtyři díly. První díl řeší trestné činy proti měně a platebním prostředkům. V díle druhém nalezneme úpravu problematiky trestných činů daňových, poplatkových a devizových. Třetí díl se zabývá trestnými činy proti závažným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou a díl čtvrtý trestnými činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu.⁶⁴ V rámci každé z těchto podkapitol nalezneme konkrétní trestné činy, které se dají podřadit pod problematiku i celního práva.

Díl první nám odkazuje na podkapitolu 3.4. o padělání. Tady je konkrétně upravena problematika padělání a pozměňování peněz a jiných platebních prostředků.⁶⁵ V tomto případě se jedná o problém obecný, nejenom co se týče celnictví. Ale samozřejmě to může svým způsobem zasáhnout i toto odvětví.

Bližší zaměření si jistě zaslouží díl druhý, ve kterém nacházíme pro nás stěžejní trestné činy. Mezi skupinou trestných činů daňových, poplatkových a devizových najdeme například trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby.⁶⁶ Jedná se o jednání subjektu v důsledku něhož je poplatníkovi vyměřena nižší daň, clo, poplatek a podobná

⁶³ § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁴ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: Eurounion Praha, s.r.o., 2010. s. 469 – 470.

⁶⁵ §§ 233, 234, 235, 239 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁶ § 240 tamtéž.

povinná platba, než měla být vyměřena, popřípadě k vyměření vůbec nedošlo. Přičemž skutková podstata stanovuje znak způsobení škody tzv. většího rozsahu. Tento pojem sice trestní zákon výslovně nevymezuje, ale podle ustálené judikatury odpovídá hranici větší škody či většímu prospěchu, tedy částce ve výši nejméně 50 000,-. Výší zkrácení je rozdíl mezi konkrétní platbou, kterou má poplatník podle příslušných předpisů zaplatit a platbou, která mu byla vzhledem k jeho trestné činnosti vyměřena.⁶⁷ Pokud vztáhneme skutkovou podstatu tohoto trestného činu na tuto bakalářskou práci a na konkrétní úniky na cle, které jsou rozebrány v kapitole 3, může být tento trestný čin podřazen pod všechny. U nezákonného dovozu dochází k této situaci právě neohlášením zásilky celnímu orgánu, a tudíž není platba vyměřena vůbec. V případě uvedení nepravdivých údajů či padělání celních dokladů je tato platba vyměřena v nižší sazbě a dochází tím pádem opět k naplnění skutkové podstaty. Sankce jsou v tomto případě stanoveny na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti v případě fyzických podnikajících nebo právnických osob. Pokud by se však jednalo o spáchání tohoto činu ve velkém rozsahu, hrozí pachateli trest odnětí svobody na pět až deset let.⁶⁸

Trestný čin poškození finančních zájmů Evropské unie se potom vztahuje na případy, kdy pachatel „*vyhotoví, použije nebo předloží nepravdivé, nesprávné nebo neúplné doklady nebo v takových dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje vztahující se k příjmům nebo výdajům souhrnného rozpočtu Evropských společenství nebo doklady nebo údaje zatají a tím umožní nesprávné použití nebo zadržování finančních prostředků z některého takového rozpočtu nebo zmenšení zdrojů takového rozpočtu.*“⁶⁹ Trest odnětí svobody je zde stanoven až na tři roky, popřípadě je zde opět uplatněn zákaz činnosti a zároveň i propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁷⁰

Důležitý je pro nás také § 261, který stanovuje trestný čin porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou. Popisuje situaci, kdy pachatel podstatně ohrozí obecný zájem tím, že poruší zákaz, omezení nebo jinou důležitou povinnost stanovenou pro dovoz, vývoz nebo průvoz zboží. Za tento čin hrozí trest odnětí svobody až na dva roky, přičemž pokud by se jednalo o způsobení škody velkého rozsahu, zvýší se tento trest až na horní hranici osmi let.

⁶⁷ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: Eurounion Praha, s.r.o., 2010. s. 477 – 481.

⁶⁸ § 240 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁹ § 260 tamtéž.

⁷⁰ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: Eurounion Praha, s.r.o., 2010. s. 509.

Další trestné činy potom souvisí s porušením předpisů a povinností při obchodu se zbožím a technologiemi tzv. dvojího užití.⁷¹ Zbožím a technologiemi dvojího užití se v tomto případě rozumí jakékoliv „zboží či technologie, které mají určitý strategický význam a v důsledku toho jsou podrobeny kontrolnímu režimu.“⁷² Konkrétně se jedná o zboží, včetně softwaru a technologií, které je primárně vyrobeno pro civilní účely, ale pro svoje vlastnosti je plně vyhovující i pro účely vojenské. Pro svoji důležitost a právě vojenský význam je při jakémkoliv obchodování nutné speciální povolení, které vydává Ministerstvo průmyslu a obchodu. Toto povolení se předkládá později celnímu úřadu při jakémkoliv vývozu mimo rámec EU.⁷³ Ten, kdo toto povolení nemá a vyveze zboží či technologii, hrozí mu trest odnětí svobody na tři až osm let, peněžitý trest a popřípadě propadnutí majetku. Tři léta odnětí svobody a zákaz činnosti nastupují v případě, kdy pachatel využije svého postavení, profese či funkce k získání tohoto povolení.

Podobný trestný čin je i provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence. I v tomto případě se jedná o druh zboží, kterému je ze strategického a bezpečnostního hlediska věnovaná vyšší pozornost a kontrolní režim. V případě spáchání tohoto trestného činu je stanoven trest odnětí svobody na jeden rok až 8 let. V případě že by se jednalo o opakované spáchání nebo spáchání činu ve stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, sankce by se mohla vyšplhat na tři až deset let. Trest odnětí svobody může být doprovázen ještě peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.⁷⁴

Poslední skupina trestných činů hospodářských se věnuje zboží jako takovému. Konkrétně jeho padělání nebo porušením práv k ochranné známce a jiným označením. V tomto případě pachatel uvede do oběhu výrobky nebo poskytuje služby neoprávněně označené ochrannou známkou, k níž přísluší výhradní právo jinému, nebo známkou s ní zaměnitelnou. Trest odnětí svobody je stanoven obecně až na dvě léta. Samozřejmě při vzniklé škodě značného či velkého rozsahu se trest poměrně zvyšuje. Odnětí svobody až na tři léta si vyslouží pachatel v případě trestného činu padělání a napodobení díla výtvarného umění. Tento trestný čin nám svou skutkovou podstatou odkazuje na podkapitolu 3.4. o padělání.⁷⁵

⁷¹ §§ 262, 263, 264 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷² Nařízení (ES) č. 2009/428 zde dne 5. května 2009, kterým se zavádí režim EU pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití. Úř. věst. L 134, 29. května 2009, s. 1–269.

⁷³ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: Eurounion Praha, s.r.o., 2010. s. 513.

⁷⁴ § 265 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁵ §§ 268, 271 tamtéž.

Závěr

V úvodu této bakalářské práce bylo zmíněno, že mezinárodní obchod je oblastí, která se neustále vyvíjí a roste. Zároveň jsem chtěla poukázat, jaké problémy to občas přináší. Především bylo cílem mé práce vysvětlit obecné pojmy a principy prolínající se v obchodních stycích. Důležité bylo pochopení několika základních termínů, zejména cla, jakožto specifické platby, která má svá pravidla. Vedle těchto teoretických záležitostí bylo ale nutné poukázat i na konkrétní problémy, které mohou nastat, jakmile dojde k porušení již zmiňovaných pravidel.

V první kapitole jsme si vysvětlili základní aspekty celnictví jako takové. Veškeré pojmy, které souvisí nebo by mohly souviset se zahraničním obchodem. Určili jsme si definici cla, jeho funkce a druhy, a také historii vybírání této platby. Zároveň zde byly charakterizovány další důležité pojmy jako zahraniční obchod, celní politika, celní unie, anebo například výčet daní, které jsou většinou vybírány společně se clem při dovozu či vývozu.

Druhá kapitola představila nejdůležitější právní předpisy, které se této problematice věnují a upravují ji. Vedle národních předpisů jsme zabrousili i do úpravy komunitární a zároveň i mezi dohody a úmluvy mezinárodního charakteru.

Ve třetí kapitole jsme se seznámili již s konkrétními úniky na cle, které jsou celní orgány nuceny řešit dnes a denně. Zaměřili jsme se na nezákonný dovoz a jeho aspekty. Potom přišly na řadu nesprávné údaje v celních dokladech a případné padělání těchto i jiných dokladů či zboží. Značnou část tvořila i problematika nomenklatury a zařazování zboží do tohoto systému.

V poslední kapitole jsme rozebrali konkrétní přestupky a trestné činy, které lze těmito, a i jinými úniky spáchat. Využívali jsme v tomto případě kromě celního a trestního zákona i zákon přestupkový či daňový a správní řád.

Když se obecně podíváme na problematiku celních a daňových úniků, ráda bych v této oblasti vyzdvihla spolupráci jednotlivých celních správ. A nejenom mezi našimi národními sbory. I spolupráce se zahraničními orgány je v tomto případě velmi důležitá. Přece jen se jedná o obchody, které se provádí přes hranice jednotlivých států či unií. Dle mého názoru je tato oblast zvládnutá velmi dobře. Celníci často stojí proti silným soupeřům a ne vždy se podaří všechny podvody a úniky odhalit. I když mají k dispozici velké množství moderní techniky, pořád je nutné mít na paměti, že jsou to také jen lidé. A tak jako se vyvíjí technika a rostou zkušenosti na jedné straně, stejně tak se děje i na straně druhé. Pachatelé, kteří se

dopouští jakýchkoliv úniků na cle, ať už ve skupině přestupků, či trestných činů, jsou čím dál více vynalézavější a mazanější. I přesto ale celní orgány dokáží pohotově reagovat a většinu těchto úniků zarazit již v zárodku.

Zároveň, dle mého názoru, je rozhodně přínosnější, že Evropská unie ponechala úpravu jednotlivých trestněprávních aspektů na vládách jednotlivých členských států a nesnažila se vytvářet v této oblasti jednotné směrnice. Myslím, že vzhledem k tomu, že v tomto právním odvětví není ani v rámci národní úpravy jen jeden předpis, docházelo by často k velkým komplikacím. Byť by se jednalo o úpravu, která by byla přímo aplikovatelná. Jak již bylo zmiňováno v podkapitole o trestných činech, trestní zákoník sám o sobě neobsahuje trestné činy, které by se vztahovali pouze na oblast celnictví. Úprava přestupků v celním zákoně je sice zpracována velmi přehledně, ale i tak si v některých případech musíme vypomocť i přestupkovým zákonem. Skloubit dohromady již tyto úpravy by bylo velmi těžké a upřímně si nedokáží představit, jaké problémy by vyvolala snaha o harmonizaci ještě s úpravou evropskou.

Co se týče konkrétně problematiky úniků na cle, je toto téma opravdu složité. Jak jsem již zmiňovala, pachatelé jsou čím dál více chytřejší a nacházejí pokaždé další cesty, jak právní úpravu obejít. Celní orgány jsou mnohdy až překvapené, co objeví. Možné řešení bych viděla například ve zvýšení kontrol. Samozřejmě je ale zřejmé, že to není tak jednoduché realizovat, jak je to snadné říct. Bylo by to jistě jednodušší, kdyby bylo do této oblasti uvolňováno více zdrojů ze státního rozpočtu. Dle mého názoru by ale například zvýšení trestů či pokut za porušení právních předpisů k vyřešení těchto problémů rozhodně nepomohlo. Zpočátku by se možná obavy pachatelů zvětšily, ale později by si opět našli způsoby, jak to vyřešit. Stejný výsledek by nastal i v případě, kdyby se zvedly sazby cla a jiných plateb spojených s dovozem. Pachatelé by naopak vynaložili ještě větší snahu, jak se zvýšené platbě vyhnout.

Co by dle mého názoru ale určitě pomohlo je alespoň malé zjednodušení právní úpravy. Hlavně, jak již bylo naznačeno, v oblasti harmonizovaného systému a kombinované nomenklatury. Leckdy je zařazení do těchto systémů skutečně velmi náročné a obchodníci často ani nezamýšlí jakékoliv obcházení celních zákonů. To samé platí například i u úpravy daňových úlev obecně. Když spočteme veškerá osvobození a úlevy jak s celní, tak daňové oblasti, dostaneme se přes číslo 200. Přes dvě stovky osvobození, které se vztahují na ten a onen subjekt, na tu a onu situaci. Často si s tím neví rady ani lidé, kteří jsou k tomu vyškoleni, natož tak laici. Tento problém samozřejmě souvisí i s otázkou informovanosti subjektů celního práva. Ať už se jedná o právnické podnikající osoby, které za sebe vysílají deklaranta

do zahraničí, tak i o konkrétní deklaranty. Tito lidé nejsou většinou řádně poučeni a o právních aspektech nemají ani potuchy. Řešením by jistě bylo zavedení určitých povinných školení či kurzů. V tomto případě bychom ale opět narazili na nedostatečné zdroje ze státního rozpočtu.

Obecně si ale myslím, že celní problematika je u nás řešena na velice dobré úrovni a doufám, že se bude jenom zlepšovat a úniků jak na cle i na daních bude ubývat.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje:

- [1] BEHENSKÝ J. a kol. *Celní sazebníky a jejich používání*. Praha: Ústřední celní správa, 1964.
- [2] KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, 2012. s.303.
- [3] KVĚT, Radan. *Duše krajiny: staré stezky v proměnách věků*. Praha: Academia, 2003, s.196.
- [4] MAINUŠ, František, JANÁK, Jan. *Historie celnictví v ČSSR*. 1. vydání. Praha: Naše vojsko, 1977, s.240.
- [5] MALÝ, Karel, SIVÁK, Florian. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1918*. Praha: Panorama, 1988, s.547.
- [6] MATOUŠEK, Pavel, SABELOVÁ Lenka. *Clo*. Praha: ASPI, 2007, s.480.
- [7] NAÍM, M. *Černá kniha globalizace*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 2008, s.303.
- [8] NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: Eurounion Praha, s.r.o., 2010. s.838.
- [9] *Ottův slovník naučný*, 5. díl, vydavatel a nakladatel J. Otto, Praha, 1892.
- [10] POLÁK P. a kol. *Příručka celního tarifování*. Praha: Polygon 1998.
- [11] SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3.aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 497
- [12] ŠRAMKOVÁ, Dana. *Celní správa v organizačním a funkčním pojetí: vybrané kapitoly*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s.163.

Články:

- [13] DOMBROWSKI, J. Modernizovaný celní kodex Evropského společenství. *Daně a právo v praxi*, 2008, č. 8, s. 52.
- [14] GORČÍK, Aleš. Historický exkurz do boje proti podloudnictví. *CLO-DOUANE*, září 2010, s. 12.
- [15] TEMŇÁKOVÁ, Lada. Pivo na cestách. *CLO-DOUANE*, březen 2012, s. 13.
- [16] ZDOBNICKÁ, Pavla. Tabák za miliony. *CLO-DOUANE*, říjen 2016, s. 5.
- [17] DROBEK, Pavel. Štědrý let. *CLO-DOUANE*, duben 2013, s. 5.
- [18] BLAHUTOVÁ, Jitka. Živý kontraband. *CLO-DOUANE*, květen 2015, s. 5.
- [19] KOLINSKÁ, Martina. Noční směna. *CLO-DOUANE*, červenec-srpen 2016, s. 20.
- [20] KURKOVÁ, Ivana. Podezřelá vejce. *CLO-DOUANE*, září 2014, s. 4.

[21] SEMORÁDOVÁ, Hana. Falešná povolení. CLO-DOUANE, červen 2016, s. 4.

Právní předpisy:

[22] Nařízení Rady 2012/267 ze dne 23. března 2012 o omezujících opatřeních vůči Íránu. Úř. věst. L88, 24. března 2012.

[23] Nařízení (ES) č. 2009/428 ze dne 5. května 2009, kterým se zavádí režim EU pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití. Úř. věst. L 134, 29. května 2009, s. 1–269.

[24] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 9. října 2013 č. 952/2013, kterým se stanoví Celní kodex Unie.

[25] Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku

[26] Nařízení Rady (ES) č. 1189/2009 ze dne 16. listopady 2009 o systému Společenství pro osvobození od cla

[27] Nařízení Rady (ES) č. 980/2005 o uplatňování systému všeobecných preferencí.

[28] Úmluva o vzájemné pomoci a spolupráci mezi celními správami

[29] Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT)

[30] Zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů

[31] Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě ČR, ve znění pozdějších předpisů

[32] Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

[33] Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

[34] Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

[35] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura:

[36] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 10. prosince 1968, *Komise v Itálie C-7/68*.

[37] Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 29. ledna 2004, sp. zn. 3 As 3/2003 – 38

Internetové zdroje:

[38] Celní správa České republiky. *Prezentace Historie CS* [online]. 17. října 2015 [cit. 3. března 2019]. Dostupné na <<https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>>.

- [39] KRUTÍLEK, Ondřej. *Příjmy rozpočtu EU* [online]. [cit. 5. března 2019]. Dostupné na <<https://www.euroskop.cz/8878/sekce/prijmy-rozpocet-eu/>>.
- [40] Celní správa České republiky. *Clo* [online]. [cit. 5. března 2019]. Dostupné na <<https://www.celnisprava.cz/cz/clo/Stranky/default.aspx>>.
- [41] Český statistický úřad. *Zahraniční obchod – metodika* [online]. 11.3.2019 [cit. 25. března 2012]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/zo>>.
- [42] Celní správa České republiky. *Legislativa* [online]. 22. srpna 2016 [cit. 20. března 2019]. Dostupné na <<https://www.celnisprava.cz/cz/clo/legislativa/Stranky/legislativa-zakladni-informace.aspx>>.
- [43] Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF). *The OLAF report 2013* [online]. 2014 [cit. 28. března 2019]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/anti-fraud/about-us/reports/olaf-report_en>. s. 24.
- [44] Ministerstvo financí České republiky. *TARIC – systém integrovaného tarifu EU* [online]. 26. října 2010 [cit. 28. března 2019]. Dostupné na <<https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/taric-system-integrovaného-tarifu-7185.html>>.

Vlastní poznámky:

[45] Vlastní poznámky autorky z přednášky 9.5.2017 z předmětu Úvod do finančního práva.

[46] Vlastní poznámky autorky ze dne 10.10 a 22.11. 2017 z předmětu Daňové právo.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou úniků na cle při zahraničním obchodu. Objasňuje základní pojmy, které jsou nutné pro pochopení dané oblasti. Zároveň jsou zde uvedeny právní předpisy věnující se odvětví celního práva. Další část vymezuje konkrétní úniky na cle, a to spíše formou praktickou, respektive uvedením skutečných případů. Zároveň zde nalezneme i rozebrání jednotlivých skutkových podstat přestupků a trestných činů, které jsou těmito úniky páčány, a jejich sankce. V závěru nalezneme stručné zamyšlení nad celou problematikou obecně. Jak funguje celní správa u nás, jak spolupracuje na úrovni EU nebo například jestli je dobře právně regulována a zda by něco nemělo být změněno.

Klíčová slova:

clo, celní správa, únik, zahraniční obchod, zboží, Evropská unie, nezákonný dovoz, padělání, nomenklatura

Abstract

The bachelor thesis deals with the issue of customs evasion in foreign trade. It explains the basic concepts that are necessary for understanding the sphere. Also the legislation on the customs law sector is listed. The next part defines specific evasions on customs, rather in the form of practical or actual cases. We will also find there a violation of the individual offenses and their sanctions. In the end we will find a brief reflection on the whole issue in general. How customs works in our country, how it works at EU level or whether it is well regulated or something should be changed.

Key words:

Custom, customs, evasion, foreign trade, goods, European Union, illegal import, counterfeiting, nomenclature